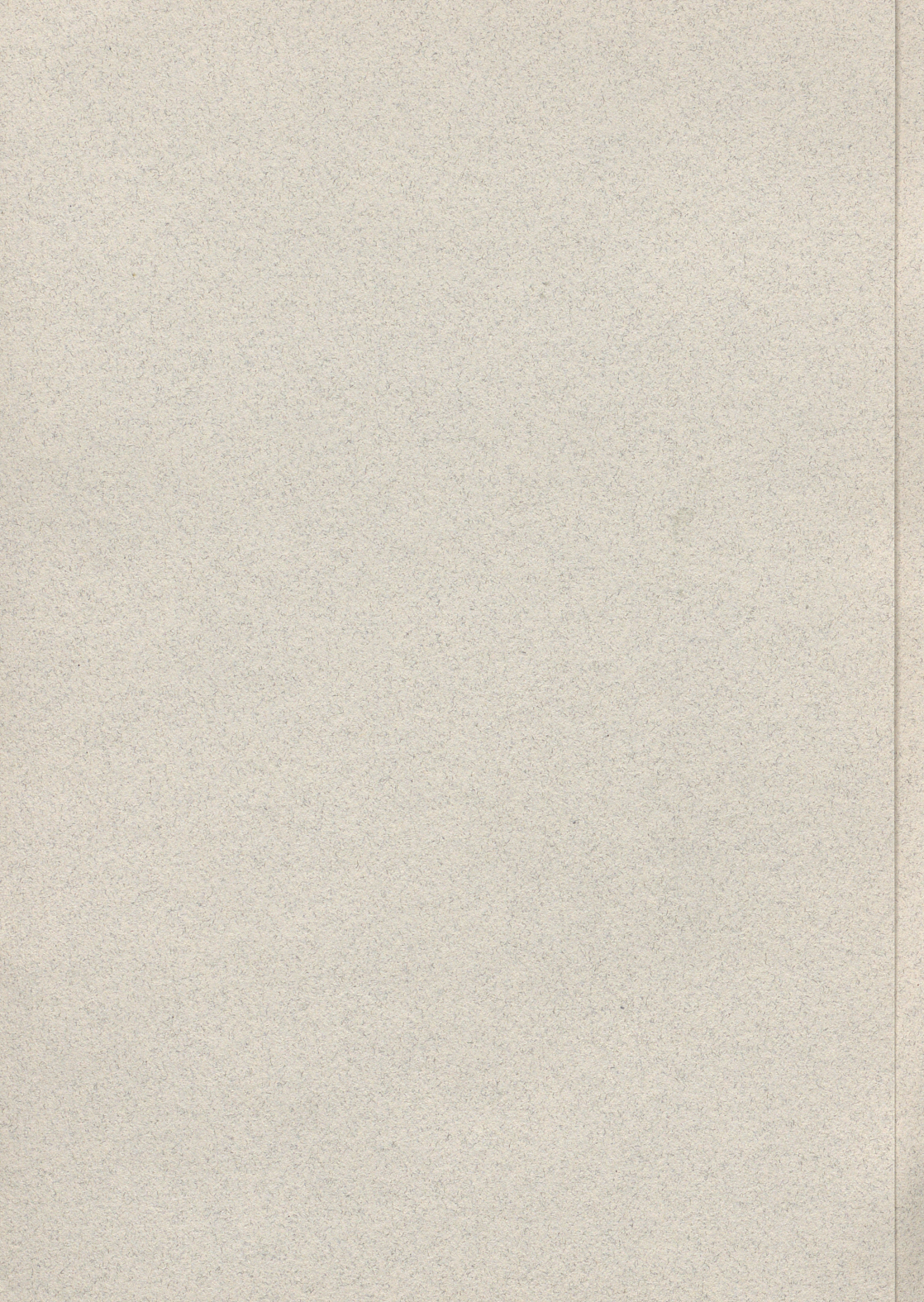

Poètiques

Àlex Susanna

849.915

805

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

5106353608

Col·lecció Poesia de Paper

121

Poètiques

Àlex Susanna

Palma, 2002

© del text: l'autor, 2002

© de l'edició: Caixa de Balears «Sa Nostra» i Universitat de les Illes Balears, 2002

Directors de la col·lecció: Francisco J. Díaz de Castro, Perfecto Cuadrado i Albert Ribas

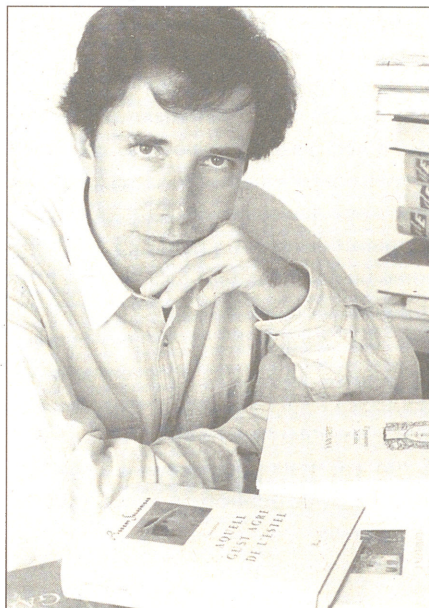
Disseny: Jaume Falconer

Edició: Universitat de les Illes Balears. Servei de Publicacions i Intercanvi Científic. Campus universitari. Cra. de Valldemossa, km 7.5. 07071 Palma (Illes Balears)

Impressió: Taller Gràfic Ramon. Gremi de Forners, 18. Polígon Son Castelló. 07009 Palma

ISBN: 84-7632-711-0

DL: PM/2428-2001

Àlex Susana (Barcelona, 1957) Professor de Literatura Catalana a la Universitat Rovira i Virgili (1892-1992) i director literari de l'editorial Columna (1985-1999). Poeta i narrador. Entre els seus llibres de poemes figuren *Memoria del cos* (1980, premi Miquel de Palol 1979), *Els dies antics* (1982), *El darrer sol* (1985), *Palau d'hivern* (1987), *Les anelles dels anys* (1991, premi Carles Riba 1990), *Bosc i ciutats* (1994) i *Suite de Gelida* (2001). Com a prosista, ha publicat *Quadern Venecia* (1989, premi Josep Pla 1988), *Quadern de Fornells* (1995) i *Quadern d'ombres* (1999). Entre les seves traduccions cal destacar les de *Monsieur Teste* de Paul Valéry (1980, premi de la Crítica Serra d'Or 1981) i *Quatre quartets* de T. S. Eliot (1984). El 1984 va fundar el Festival Internacional de Poesia de Barcelona, del qual ha estat director fins al 2000. La seva obra ha estat traduïda al castellà, portugués, gallec, occità, francès, anglès, italià, grec, croat, turc, rus, xinès, àrab i hebreu.

Sota el títol de *Poètiques* aplego una vintena de poemes directament relacionats amb la poesia o la figura del poeta, però també amb la feina de certs pintors i compositors (tots ells igualment “poetes” en els seus respectius àmbits). Amb això no pretenc sinó relativitzar al màxim aquest concepte i alhora enriquir-lo des d’una perspectiva no gens gremial ni exclusivista. De fet, mai no m’he plantejat seriosament què és una “poètica”, sinó que en el decurs dels vint-i-cinc anys que porto escrivint poemes n’han anat sorgint unes quantes, algunes potser de més programàtiques que altres, però totes elles igual de problemàtiques (així ho espero, si més no). I el primer i últim poema, però, quin paper hi juguen en aquesta *plquette*? Escrits l’un des d’una certa “innocència” i l’altre des d’una pretesa —però incerta— “experiència”, diguem que són “poètiques” indirectes o de caire més vital: poemes que creiem que ens defineixen especialment, i que per això mateix podem considerar també com a possibles “poètiques”.

Per últim, no em resta sinó agrair a Francisco Díaz de Castro l’oportunitat que m’ha donat de publicar en aquesta col·lecció, en la qual em trobo en tan bona companyia.

A.S., 7 de gener del 2002.

LES CLAUS

No hi cap lluna que et guïï,
ni cap claror amagada
que vagament t'il·lumini.
Una certa repetició dels actes,
això sí, una mena d'obstinació
a fer sempre el mateix,
fan que avui no et perdis
pels camins de la nit.

POÈTICA

a Joan Vinyoli

Com ens passa el temps escrivint poemes
que ens absorbeixen en un trèmul remolí...
Les paraules tenen també la seva petita contesa
abans no es resignen a quedar-se al lloc que els pertoca.
Sembla estrany que també elles se'ns avalotin,
si en el fons no hi ha primers llocs
i els versos són tan sols certes paraules
carregades de sentit i ben disposades,
que ens atansen potser algun pensament errant;
o simplement recorden, sovint recorden i entenen...
Tot això, però, el cas és que em distreu força
i no sé si val massa la pena de perdre-hi el temps:
després, a sobre, resulta que et trobes sol.

I això sí que et fot, i t'obliga
a retornar a l'origen: res,
tan sols alguna dona
en algun moment dels teus dies.
Res, però la seva recerca, és clar,
t'apressa més que la de qualsevol vers ben fet.
Aquests, en tot cas, vénen després,
quan el cansament o el temps així ho volen.

(de *Memòria del cos*, 1980)

HIVERN

La pluja, com el foc,
són bons companys de l'home..
De l'home que llegeix
o del qui escriu cartes perdut entre records
que malden per imposar-se...
Però també dels amants,
d'aquells que es diuen tendres paraules
que en arribar als llavis
s'esvaeixen com fràgil escuma...
Bons companys, sí, de l'home en general;
el seu repicament o el seu guspireig
ens aïllen de l'exterior —del món—
i restem així reclosos en la cambra
tant com ho estem dins nostre:

lluny de tot, però satisfets
d'aquest govern exercit
en nosaltres mateixos,
i que ens té alhora com a únics
súbdits, i únics sobirans.

La vida, llavors, esdevé
inacabable successió de revelacions...
i nosaltres, solitaris espectadors emmudits,

ELLA

Evoco tot sovint la dona més potent:

la mai no saciada, aquella que em té hores i hores
endinsat en el seu cos, festejant-la,
topant sempre amb arborats racons,
emmirallat en tanta pell estesa,
assetjat d'oblit per tot el que no sigui el seu cos,
el seu clam, la seva animalitat desfermada...

No tant el pler
com el que el fa possible,
això és el que sovint enyoro
i em torba en dies com avui,
absurds, inútils, rabiosament solitaris;
dies perduts en què el record m'assalta,
el més brau record,
aquell que mai no podrem confondre, però,

amb la intensa emoció d'un temps
que ens ha fugit, com tot, un cop més
de les mans,
car res no dura eternament
i sols romanen les deixalles:
poemes per ser llegits en veu baixa...

VISITA

El darrer sol envermelleix la vinya-verge.

Tot rep llavors una blana escomesa:
el dins de la cambra on treballem,
el sofà verd on llegim aclofats,
la moqueta suau que silencia petges,
i fins el desig que semblava adormit
sota el pes de tanta plana esgrafiada,
també es desvetlla i truca prest a la porta.
Tot rep llavors una blana escomesa,
i ens aixequem i preparem el te
(al nostre país no som mai tan puntuals)
i veiem que és arribada l'hora
de pensar en la nit i els seus deures.
Al capdavall, llegir no mena enlloc
i ens escurça la diada: donem doncs sempre
la benvinguda al desig, car pocs hostes
considerarem tant com ell.

(de *El darrer sol*, 1985)

SENTIT

De vegades, les coses semblen
despullar-se sobtadament
del seu sentit.
Ahir, per exemple,
mirant per la finestra mentre sopava,
aquell hort, aquelles cases,
aquell cel esblaimat de la posta,
tot se m'havia allunyat de sobte
i fet incompreensible;
res no em deia ja res
i vaig tenir por.

(Havia oblidat que les coses
són més aviat sense sentit,
i que tota l'àrdua tasca de l'home
consisteix precisament a revestir-les
de rics mantells i sedosos brodats.
Lleu com és, però, de tant en tant
aquest vel s'esquinça i cau,
i la vida, llavors,
com ahir al vespre,
se'ns mostra tal com és:
nua, precària, muda.)

ESTIU

Del bar estant

la vista sovint em fuig
cap a cares i cossos
que amb prestesa passen davant nostre
i semblen endur-se
innúmers indicis
de felicitat.
Una i altra vegada me'ls miro
i em distrec de la conversa,
voldria marxar amb ells.
La poesia, no serà això?
Aquest desig, aquesta atracció sobtada,
un cert do per a detectar
els llocs del plaer?
O fins i tot una certa perversa
tendència a auscultar-lo?
No, amic, d'això que en diueu poesia
probablement n'hi hagi més a alçar-se
i deixar-se endur per algun d'aquests cossos.

No tant saber on rau el plaer
com ser-hi, com no haver
de pensar en tot això.

(Ni escriure'n, ni parlar-ne.)

(de *Palau d'hivern*, 1987)

ENCONTRE

a Stephen Spender

Cinquanta anys després,
un matí assolellat de juny,
va suggerir de quedar a l'entrada
del Museu d'Art Romànic, a Barcelona
("the most magnificent collection
of what is called Romanesque Art",
deia, entusiasta, al seu amic Christopher
en una carta de l'abril del 37),
d'hora, cap a quarts d'onze,
però l'avió, ja se sap, va retardar-se.
Mentre l'esperava vaig rellegir
algun dels seus poemes ;
travessen tota un vida, em deia,
lentament, cada cop més lentament,
com un ample riu que tot ho abraça
sense violències:
la guerra dels uns, la dels altres,
les petites conteses particulars,
records de països i encontres llunyans...

Passejarem després entre frescos antics
de remotíssimes esglésies pirinenques
—rics de color, potents,
agosarats sense saber-ho—,
en comentarem algun detall,

i, en sortir, mirant-lo i escoltant-lo
—la seva alta figura lleument encorbada
pels anys i els records—,
no vaig poder sinó agrair, dins meu,
intensament,
la vida que s'allarga,
els destins que s'encreuen,
les coses que queden.

(de *Les anelles dels anys*, 1991)

EXPULSIÓ

“Perquè la poesia és per al poble
i el poble font de tota poesia”,
deia el poeta de barba agrisada
enmig d’una cridòria mai vista
que l’exaltava fins a l’impensable:
el nan de cop va sentir-se gegant
sols per efecte d’uns mots capciosos
que tenien la barra de jugar
amb el sentiment generalitzat...
Vint anys s’han enfugit d’ençà d’aquelles
dates tan memorables, i si bé
l’encaix semblà a tothom prodigiós,
hem assistit ja a les seves exèquies,
indiferents i sols per compromís.

Aquell matrimoni tan congruent
que a tots ens havia de redimir
va començar de fer aigües pertot,
i ara no sols no es parlen
sinó que pel carrer ni es reconeixen:
cadascú pensa en la sort que ha tingut
i tira endavant sense cap record
dels seus antics idil·lis...

Ben parapetats en una ofuscada
negació de l'altre, no són sinó la viva
encarnació del desvari:
potser no saben que van ser expulsats
del tosc imaginari col·lectiu
—els uns per frau, per barbàrie els altres—
i que tant si es lloen com si s'odien
ningú no els fa el més mínim cas.

VISIONS

Des del finestró oval de l'avió

adrecés els ulls a l'estrany paisatge
que bé podries estar trepitjant
i t'és difícil reconèixer
cap dels camins que se t'hi ofereixen,
convertits en arrugues mil·lenàries
o en clotades antediluvianes.
Tan remot i estrafet et sembla tot,
que decideixes ignorar-ho.

Així la vida com la poesia:
quan s'alcen o s'allunyen massa
del que t'és conegut
deixen a l'acte d'interessar-te,
car t'agrada viure-les des de baix,
des d'aquell nivell zero
on les coses són com són
i caminar vol sempre un mínim esforç.

SENSE TÍTOL

Els mites, no sé què són.

Les nostres són vides deseparades.
Vam créixer a l'ombra d'algun mestre espars,
però ben d'hora sols ens hem trobat,
sense equipatge ni conceptes,
perquè tots ells van morir prest
deixant-nos un magre llegat
impossible de repartir.
Ara que la incipient confraria
ha quedat descomposta,
de ningú no volem ser pares
ni que ens surtin fills impensats:
prou en tenim amb nosaltres mateixos.
Arbustos o esbarzers
enmig d'un paisatge recremat,
només ens és donat produir petits fruits,
bons per distreure's durant un passeig,
però mai per celebrar cap banquet.

DORIS LESSING

Ens trobem sempre en perpètua falta,
ens diu amb rostre sever l'escriptora:
no hem fet tal cosa,
no hem dit tal altra;
el que podíem haver après
no ho sabem encara
i allò que sabem no ho hem ensenyat
malgrat haver-ho pogut fer,
tot ens porta a creure que el nostre
és un terra de culpa,
fet de còdols relluents i gastats
on els peus tostamps ensopeguen...
Però la vida no és sols consciència,
més aviat s'esbalça
com un torrent rauxós
cap on ningú no sap,
i sols de tant en tant regolfa,
s'atura i s'emmiralla,
sorpresa de saber-se memòria i espill:
llavors, tal vegada ens adonem
que l'únic que ens és dat d'atènyer
potser no sigui sinó una escassa,
molt fràgil saviesa,
feta alhora d'oblit i consciència,
poder i desistiment,
de límits i confins
que dins nostre no paren mai de créixer...

EL POETA

Diu que no el veu, però continuarà
buscant-lo fins a la fi dels seus dies:
així comença el darrer llibre seu,
més cansat i sapient, descregut,
brunyit a força de tantes passades...
Fa temps que va contraure aquest vici
de passar les tardes sense fer res,
i cada nou llibre és un cercle més
respecte del primer que va estergir,
aquella pedra que ell potser llançà
sense adonar-se'n al llac dels seus dubtes
simplement per remoure un poc les aigües...
D'ençà de llavors no ha fet altra cosa
que perseguir unes mateixes imatges
creient que sempre s'hi acostava més
i que al final potser resplendirien
en el desert pavelló dels seus ulls.
Ara s'acosta el moment i sospita
que tot no ha estat sinó un fèrtil miratge:
altrament res no hauria cregut veure
i el temps com aigua s'hauria esmunyit...

(de *Boscos i ciutats*, 1994)

NITS D'HIVERN

Sempre que a mitjanit,

arraulits vora el foc,
els cossos es retroben
al cansament del dia,
no conec millor música
que uns versos que espeteguin
suaument a l'oïda,
però s'adrecin al fons nostre
per extreure'n el més preuat
i acuitar-nos a fer
un últim sobreesforç:
unes espurnes de claror,
una pau improvisa,
uns acords retrobats
que ens permetin alçar
un tènue pont cap
a nosaltres mateixos,
i gosar creuar-lo llavors,
quan ens manquen les forces
però més falta ens fa.

VELLS MESTRES

a Simó Busom i J. Serra Llimona

Vells mestres que no penso anomenar,
¿què són els quatre segles que ens separen,
quan avui que hem vingut de lluny
per veure-us en dies d'un fred tallant
aquest munt de pigments i pinzellades
i sanes intencions que teníeu
—tal vegada la celebració
d'una vida més domèstica, no ho sé—
ens acullen amb el fervor de sempre
i fan d'aquests quadres dolls d'energia
per nosaltres, rodamons desvalguts,
cada dia més separats de tot,
més mancats de matèria, d'escalf,
pell i pelatge, mans i cossos,
tot això que ressurt dels vostres quadres
i ve a torbar-nos enllà del temps,
pròdig, minucios, dens i precís,
com fent-nos un senyal i convidant-nos
a passar i a esgotar al màxim la vida,
a escurar-la com un bon plat de sopa,
què són doncs aquests segles que ens separen
si quan hem vingut de tan lluny per veure-us
ens hem sentit reconfortats com mai?

RECORD DE LISBOA

a Jon Juaristi

Com m'agraden aquestes veus cansades,
fosques, feixugues, calmoses com bous,
prenyades de dol i enyorança
i alhora d'una fúria continguda,
retinguda per l'aspror de la glotis,
veus que semblen venir de molt endins,
haver-se arrossegat per molts carrers
partides entre el desig i l'oblit,
veus que es van escalfant a poc a poc,
i espesseint, empastant i coent
fins a quallar del tot amb si mateixes:
són com un gran pou eixugat
d'on costa tirar-ne l'aigua al principi,
però quan ens n'arriba el seu dring,
quin doll de vida no supura
i com en quedem xops i ben presos!

Això poden ser cançons de taverna
o bé els versots d'algun vell remugaire
que encara té esma d'escriure.

NATURA MORTA

a Miquel Vilà

Damunt la taula descansen uns llibres,
unes ulleres, un quadern, un llapis:
l'utilatge d'algú que ha malgastat
el seu temps llegint i escrivint,
tractant d'enllestir un o altre poema
on entrar i reposar, o bé encauar-se
després d'un dia poc afortunat...

Abans encara hi havia qui alçava
temples, fins i tot magnes catedrals:
ara ens conformem, entrada la nit,
amb una balma, un entrant qualsevol
on defugir aquest excés d'intempèrie
i amagar el fred que per dins ens devasta.

ARMAGNAC

a Jep Gouzy i Renée Sallaberry

De poesia no ens en cal pas gaire:

tan sols la justa i necessària,
una petita copa cap al tard,
tornats que som a casa, havent sopat,
tal com ho fem amb un vell armagnac,
a la vora del foc sempre que es pugui,
per millor veure en el nostre palmell
com llampurneja la flairosa conca
del seu estany espessament daurat...

Esperit de vi és també el poema,
incolor i volàtil, prou que ho sap tot lector,
però inflamable si sabem copsar-lo,
car és dins nostre que haurà fermentat
i en les bótes del cor envellit,
amb totes les dolceses i amargors
que un cop i un altre ens han fet i desfet
fins a fer de nosaltres un compost agredolç,
la matèria infausta d'un somni corromput...

En acostar als llavis aquesta copa
d'un cristall fi com l'aire,
tot el tropell d'olors que ens envesteixen
i aquest gust que ens omple de lava ardent,

¿què ens retornaran sinó la fortor
dels nostres moments més intensos,
quan tot just vam viure l'experiència
però no en poguérem tenir el sentit?

SOBRE EL SO I EL SENTIT

De vegades, aquesta llengua nostra
espetega encara com llenya verda:
¿la veurem cremar algun dia
en silenci com les seves germanes?

Tanta crepitació, carrisqueig,
cruixit, bramul o borboll,
la dansa de tots els seus sons encesos
després de tants anys de prostració,
distreu i encanta, excita fins i tot,
però acaba cansant:
enmig del silenci de la nit,
quan d'una llengua esperem
alguna cosa més que bona música,
voldríem arribar a sentir,
molt al fons de cada vers,
la bonior persistent d'una sòbria
consumpció, la ressaca llunyana
dels dies per sempre perduts,
les brusques empentes d'unes marees

que massa sovint ens fan fora
del que crèiem més nostre,
i tot l'ataconament de corrents
i contracorrents d'un temps convertit,
més que en un poltre eixelebrat
que fuig sense saber on va,
en un corredor de fons
cada cop més esgotat
que desfà, però, un camí rere l'altre
per veure si mai troba la sortida
del laberint en què sense voler
va entrar un bon dia per distracció.

PER MOTIUS DE SEGURETAT

a Lasse Söderberg i Angela García

Maletes desateses: això sembla

que són la majoria de poemes.
Maletes abandonades en un
aeroport que ningú no reclama,
car des d'un altaveu se'ns ha avisat
amb insistència cada pocs minuts
del perill d'acostar-s'hi...
Això és en canvi la lectura d'un poema:
la troballa inesperada d'un món
premut i encabit en una maleta
de temps —ja us ho podeu imaginar:
peces de vestir de totes les menes,
articles de necessitat primera,
altres potser de més capriciosos,
i al fons, com en un últim sediment,
roba interior, molt, fins i tot massa,
i tot, sovint, desordenat, revoltat
contra no sabem què ni qui,
però formant una estranya unitat—,
l'embolcall i les entranyes d'un cos
desconegut, una segona pell
que ens plau de posar-nos de tant en tant,
ja sigui per sentir-nos diferents
—trasmudats, revestits d'uns altres ulls—,
o bé més que mai nosaltres mateixos

—finalment desvestits d'allò sobrer
i retrobats en la nostra nuesa,
ara que per motius de seguretat
no haurem de témer cap més atemptat.

UNA VOCE IN OFF

a Xavier Montsalvatge

Mentre a fora plou a bots i barrals

i vent i sirenes van d'un costat a l'altre
sense ordre ni concert,
a la sala d'assajos del Liceu
tota una orquestra i cor immensos
enregistren una òpera:
ell és en un racó, amb la seva dona,
el cap recolzat damunt d'un bastó
com si fos un fi balustre del temps
interrogant-se a si mateix
ben al marge de la tempesta externa,
i escolta allò que fa molts anys
va entreveure per primer i únic cop
en aquell mateix escenari...

Aquest salt des del pentagrama mut
cap al dibuix aeri de la música,

però,
potser el pateix més que no en gaudeix,
el compositor, ullcluc,
maldant com està per reconèixer
tota la força i l'alegria
del qui era quan la va compondre.

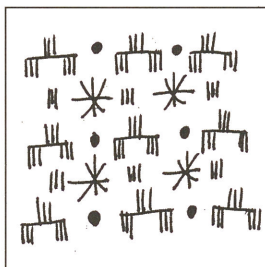
(inèdit)

VIÀTIC

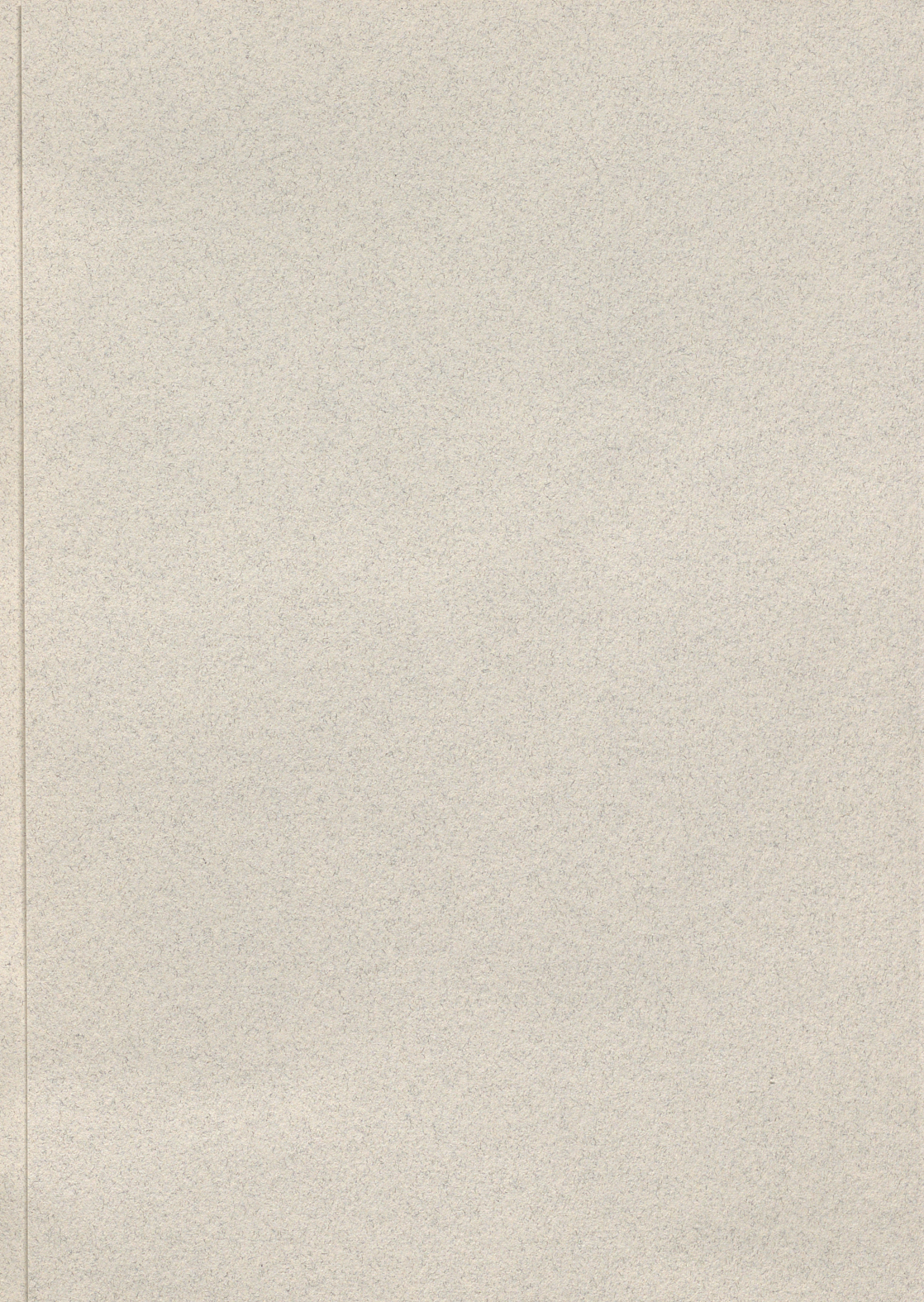
Com aquests tions vells i recremats,
consumits ja del tot,
que, abans de caure fulminats, però,
i desintegrar-se en cendra i silenci
a la seva pròpia llar,
encara tenen esma de sorprendre'ns
amb una inesperada foguerada:
una última frase o paràgraf,
del tot travada i concloent,
que ens desperti de sobte,
i meravelli i atueixi,
a nosaltres, els altres,
potser més morts que vius
en aquell precís instant
de trànsit, mudança,
enlairament o caiguda.

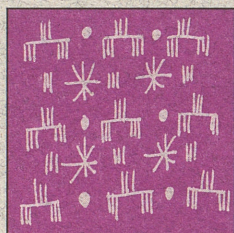
(inèdit)

L'autor ha llegit aquests poemes al Centre de Cultura «Sa Nostra»
el dia 14 de gener de 2002

83. VICENT ALONSO. *Poemes*
84. ANTONIO PIEDRA. *Argumento de la cal*
85. OLVIDO GARCÍA VALDÉS. *Poemas*
86. JOSEP M. MARTÍNEZ ANGLÈS. *Poemes*
87. AURORA LUQUE. *Cuaderno de Mallorca*
88. LLUÍS URPINELL-I-JOVANI. *Poemes*
89. JACOBO CORTINES. *Paisaje en el tiempo*
90. XOSÉ MARÍA ÁLVAREZ CÁCCAMO. *Poemas*
91. JOSÉ MARÍA ÁLVAREZ. *Poemas*
92. FRANCESC FLORIT NIN. *Memorial dels ulls*
93. MARC GRANELL. *Selecció de Poemes*
94. ALMUDENA GUZMÁN. *Poemas*
95. MIGUEL ANXO FERNÁN-VELLO. *Poemas*
96. DOMINGO-LUIS HERNÁNDEZ. *No más que la mañana [Poemas, 1986-1999]*
97. PILAR PALLARÉS. *Poemas*
98. ANTONI MARÍ. *Poemes*
99. JUAN MANUEL VILLALBA. *Poemas*
100. ANTONIO CARVAJAL. *De Flandes las campañas*
101. VICENÇ LLORCA. *La plaça de la poesia*
102. FERNANDO DELGADO. *Sobre el amor y sus contrarios (Antología)*
103. JOSEP PIERA. *En el nom de la mar..., i un inèdit (1991-2000)*
104. FRANCISCO CASTAÑO. *Del decorado y la naturaleza*
105. PABLO DEL BARCO. *El mirador de silencios (Antología)*
106. JOSÉ HIERRO. *Poemas*
107. PERE JOAN MARTORELL. *Després del silenci*
108. BASILIO RODRÍGUEZ. *Breve antología poética (1938-2000)*
109. JOSÉ DANIEL M. SERRALLÉ. *Poemas*
110. MARGARITA BALLESTER. *Poemes*
111. ESTEBAN PISÓN. *Euroversos (Antología)*
112. XUAN BELLO. *Poemas*
113. SILVIA UGIDOS. *Poemas*
114. ANDREU PERIS. *Quadern de versions i altres inèdits*
115. MANUEL RUIZ AMEZCUA. *Luz de la palabra*
116. JORDI VINTRÓ. *Poemes*
117. MIGUEL ÁNGEL VELASCO *Amonites*
118. GABRIEL DE LA S. T. SAMPOL. *Apocatàstasi*
119. MILENA RODRÍGUEZ GUTIÉRREZ. *Saliendo de la noche*
120. JOSÉ LUIS LÓPEZ BRETONES. *La extrañeza (Poemas, 1992-2001)*

Universitat de les
Illes Balears

ISBN 84-7632-711-0

9 788476 327111

**"SA
NOS
TRA"**
Obra Social
(Cultural)